

Alueet. n. 27/25.2.2004

M

Lounais-Hämeen museo, Forssa

JOKIOINEN
Jokioisten kartano

Peruskartta 2113 04 Forssa

P X= 6749 32
L Y= 3308 72
Z= 106-107.5

kl. Jokioinen

tl. Jokioisten kartano, 1:154

om. Senaatti-kiinteistöt

os. Keski-Suomen alue, Hämeenlinna, Hämeenlinnan isännöintiyksikkö, isännöitsijä Jouko Ketola,
Sibeliuksenkatu 19, 13100 Hämeenlinna

0205811481

0400 - 594 288

Löydöt:

KM 2003115 Historian osasto

KM 34272 Arkeologian osasto

Litteet:

Kartta 1, koeojan profiilikartta

Kartta 2, koeojan sijaintikartta

Valokuvat, V.F. 1567, 1568, 1569, 1573

Koeojan kaivaus Jokioisten kartanon entisessä hedelmätarhassa 11.10.2003

Syyskuun lopulla 2003 kävin tri Eeva Ruoffin kanssa Jokioisten kartanon puutarhassa tutustumassa entiseen hedelmätarhaan, jonne on suunnitteilla omenapuiden istutuksia. Käynnin yhteydessä selvisi, että istutukset on tarkoitus tehdä ensi keväänä. Tällöin tri Ruoff esitti toivomuksen, että mainitulle alueelle kaivettaisiin koeoja, jossa alueella olleet puistokäytävät ja mahdolliset muut rakenteen voisivat erottua.

Käännyin Lions club Jokioisten puoleen ja klubi lupautui suorittamaan aktiviteetin, jossa edellä mainitulle alueelle kaivetaan lapion levyinen koeoja. Päiväksi sovittiin 11.10.

Koeojan paikka valittiin entisestä hedelmätarhasta noin 15 m kartanon päärakennuksesta eteläkaakkoon (kartta 1, kuva 1). Ojan suunta määritettiin noin itäkoillinen-länsilounas -suuntaiseksi niin, että se oli mahdollisimman kaukana puista, jotta niiden juuria ei olisi vahingoitettu. Ojan pituudeksi tuli 26 m. Koska työ aloitettiin itäkoillisestä, suoritettiin dokumentointikin sieltä alkaen. Profiilikartalla (kartta 2) se näkyy horisontaalimittojen merkitsemisenä oikealta vasemmalle nousevana. Löytöjen sijainti määritettiin korkeutena maanpinnasta lukien. Koeojan suhde merenpintaan selviää kartalta 1 (n. 106-107.5 mpy.)

Kaivaus suoritettiin pelkästään lapiotyönä. Sitä aloitettaessa taivas oli pilvessä, mutta pian työn alettua alkoi sataa. Sade yltyi päivän mittaan niin, että se suoranaisesti haittasi työntekoa ja vaikeutti dokumentointia.

Maaperähavainnot (kartta 2)

Turve- ja humuskerroksen paksuus vaihteli tutkitulla alueella 10-30 cm välillä. Ensimmäiset seitsemän metriä olivat likaista kulttuurimaata, hiekkaa, seassa joitakin kiviä sekä kivisilppua, joka vaikutti täytteeksi tuodulta. Maakerros oli 5-20 cm paksu ja sen alla oli kallio.

Välillä 7-10.80 m humuksen alla oli koskemattoman tuntuista hienoa puhdasta hiekkaa se alkoi melko selvärajaisesti edellä mainitun kulttuurimaan jälkeen ja myös päättyi jyrkästi seuraavaan kovaan saveen. Hiekkaa kaivettiin 40 cm humuksen alta ja sitä näytti jatkuvan samanlaisena alaspäin.

Väli 10.80-13.55 oli ”kiven”kovaa harmaata kuivaa savea tai hiesua, joka kohdalla 13.55 päättyi selvärajaisesti kiveen. Tällä kohdalla koeojaa levennettiin ja savikerrosta kaivettiin 80 cm paksuudelta. Kerros jatkui edelleen alaspäin.

Kiven jälkeen välillä 13.85-17 m oli likaista kulttuurimaata, jota kaivettiin noin 20 cm:n paksuudelta ja se jatkui alaspäin. Välillä 15.50-16.50 alla oli kallio tai suuri kivi.

Välillä 17-18.25 oli kovaa hiesua, jota kaivettiin noin 40 cm:n paksuudelta ja se jatkui edelleen alaspäin.

Hiesun jälkeen väli 18.25-26 m oli hiekkaista likaista kulttuurimaata. Välillä 18.25-21 m sen ja humuksen välissä oli parisenttinen savikerros. Välillä 23.25-26 m eli heti löytöjen yhteydessä kerrottavan laudanpätkän jälkeen kulttuurikerroksessa oli hiekan seassa selkeästi aikaisempaa enemmän nyrkinkokoisia kiviä. Kulttuurikerrosta kaivettiin 40-10 cm paksuudelta ja se jatkui alaspäin.

Löydöt

Koko koeojan matkalla oli sen profiilissa erotettavissa pieniä tiilenmuruja, kukkaruukkujen siruja, hiilenmuruja yms. puutarhakäytön paikalle tuomaa ainesta, jota ei sen tarkemmin dokumentoitu. Kaivauksen yhteydessä talteen otettiin seuraavat löydöt, jotka on luettelointi päänumerolle

KM 2003115 Historian osasto:

1. Luunpalasia 8 kpl. (ainakin yksi ison eläimen) 0.70 m kohdalta 20 cm humuksen alta likaisesta hiekkamaasta.
2. Hioinkiven (liipan) katkelma, poikki mennyt toisen pään kappale, reunoilta ja kulmista pyöritynyt, harmaata liusketta. 106 x 62 x 12 mm. 0.70 m kohdalta 20 cm humuksen alta likaisesta hiekkamaasta.
3. Posliinipala, valkoinen. 20 x 15 x 1 mm. 5 m kohdalla humuksessa.
4. Luunpala (eläimen leukaluusta?). 37 x 26 x 9 mm. 8 m kohdalta humuksesta.
5. Lasinpala, 1 kpl, vihertävää ikkunalasia. 32 x 22 x 1,5 mm. 9-19 m väliltä humuksesta.
6. Kukkaruukun reunapala, yläreunassa paksunnos, jonka jälkeen 2 cm sileää pintaa ja sen alapuolella rikkoutunut koristevyöhyke. 72 x 44 x 13 mm. 9-19 m väliltä humuksesta.
7. Kukkaruukun pohjapaloja 3 kpl. 9-19 m väliltä humuksesta.
8. Lasinpala, vihertävä, sileäpintainen, maaperän ruskealaikkuseksi värjäämä. 44 x 34 x 2 mm.

- 15.40 m kohdalta savesta.
9. Kukkaruukun pohjareunapala, punertavaa savea, sileäpintainen. 17.20 metrin kohdalta, 5 cm humuksen alapuolelta.
 10. Kukkaruukun palasia 6 kpl., punertavaa poltettua savea, sileäpintaisia. 18 metrin kohdalta humuksesta.
 11. Lasinpala, vihertävä, rosopintainen, kapea, ikään kuin molemmista päistä katkennut sankka. 28 x 8 x 3 mm. 20 m kohdalta, kiven alta.
 12. Lasinpala, sileää ikkunalasia. 22 x 20 x 2 mm. 24 metrin kohdalta humuksesta.
 13. Kukkaruukun palanen, punertavaa poltettua savea, paksunnollisesta pyöristyvistä yläreunasta. 28 x 25 x 8 mm. 25 m kohdalta humuksesta.
 14. Kukkaruukun palanen, punertavaa poltettua savea, sileällä ulkopinnalla vaaleaa väritystä, rikkonaisella sisäpinnalla vähän lasituksen jäännöistä. 32 x 27 x 7 mm. 25 m kohdalta humuksesta.
 15. Kukkaruukun pohjan kulmapala, punertavaa poltettua savea, ulkopinta sileä, sisältä rikkinäinen. 29 x 26 x 5 mm. 25 m kohdalta humuksesta.

KM 34272 Arkeologian osasto. Kvartsiesine (kivikautinen). 47 x 34 x 18 mm. 24.4. kohdalta, 50 cm syvältä.

Näiden lisäksi välillä 22.70-23 oli maatonut pintalauta maanpinnasta noin 30 cm syvällä heti humuksen alla. Lauta jätettiin paikoilleen. Tiilenpaloja ei myöskään otettu talteen.

Koska kaivaus tehtiin lapiotyönä on löytöpaikkatietoihin suhtauduttava varauksella. Etenkin syvyshavainnot ovat epäluotettavia, sillä löytö on voinut kaivettaessa valua alemmas ennen kuin se on havaittu.

Johtopäätökset

Koekaivaus osoitti alueella olleen erilaisia aktiviteetteja. Niiden tarkemmasta muodosta ei kuitenkaan kapeasta koeojasta tehtyjen havaintojen perusteella voi tehdä varmoja johtopäätöksiä. Koeoja alkupään kallio-pohjan päällä olleet tiilenpalat ja hiili viittaavat mahdollisesti johonkin rakennelmaan. Toisaalta siellä ollut kivisilppu vaikutti täyttemaalta, jota tiilenpalatkin voivat olla. Luonnonkivisen hioinkiven, liuskekivisen liipan katkelma voi olla muisto paikalla tapahtuneesta viikatteen tai sirpin hiomisesta, mutta yhtä hyvin se voi olla muussa yhteydessä pudonnut. Ison eläimen, nautan ?, luut viittaavat tavalliseen tapaan heittä- tai ruuantähteitä peltoihin.

Koeojasta löytyneet muut luun- ja tiilenpalat olivat yksittäisiä löytöjä, eivätkä ehkä liity mihinkään tarkoituksellisesti tehtyyn. Samoin esiin tulleet kukkaruukkujen ja lasinpalaset vaikuttivat normaaleilta puutarhaympäristöön kuuluvilta jätteiltä.

Paikalleen jätetystä pintalaudan kappaleesta ei voinut päätellä sen mahdollista kuulumista johonkin isompaan kokonaisuuteen. Koeojan perusteella se näytti yksittäiseltä kappaleelta.

24.4. metrin kohdalta löytynyt kvartsiesine on kivikautinen. Koeoja ei ollut riittävän suuri ala kertoamaan, onko paikalla kivikautinen asuinpaikka. Se olisi kyllä korkeuden ja sijainnin kannalta mahdollista, joten ennen kuin alueella voidaan tehdä maahan kohdistuvia töitä, siellä on suoritettava esihistorialliset yhteydet selvittävä koekaivaus. Esine on myös voinut ajautua täyttemaan mukana paikalle.

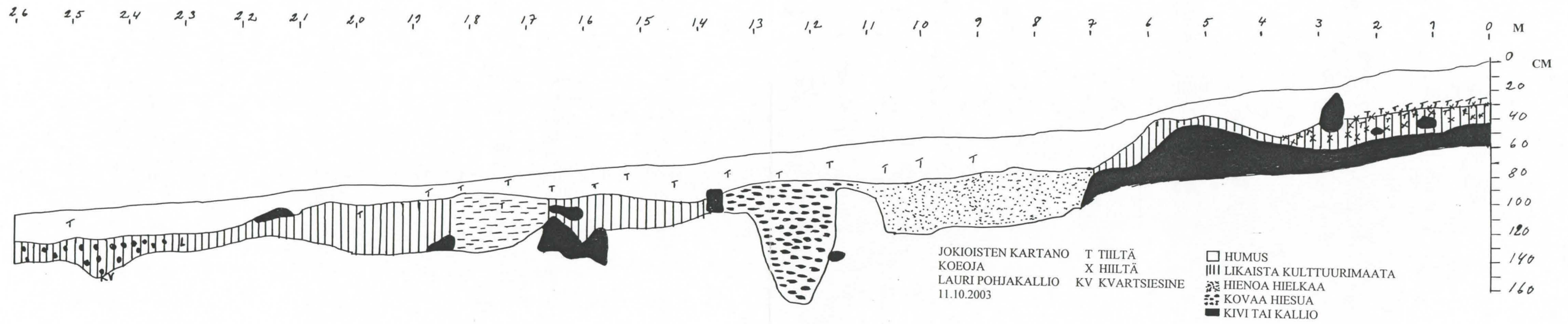
Maakerrostumista välillä 7-10.80 m ollut hieno hiekka vaikutti täysin koskemattomalta. Se oli puhdasta ja kivetöntä. Sitä seurannut kivenkova kuivunut savi puolestaan vaikutti tekemuodolta. Sen leveyden selvityksessä kaivajat sanoivat, että siinä jos jossain on vanhan puistokäytävän perusta. Sen kohdalla kaivausta laajennettiin sen verran, että voitiin kaivaa vähän syvemmälle savikerroksen paksuuden määrittämiseksi. Kerrosta kaivettiin 80 cm:n paksuudelta ja se tuntui jatkuvan alaspäin edelleen samanlaisena.

Kaivauksen kolme viimeistä metriä erottuivat muusta sillä, että hiekkaisen kulttuurikerroksen seassa oli nyrkinkokoisia kiviä. Kivikautinen kvartsesine löytyi tältä kohdalta.

Koekaivaus osoitti selvästi, että alueella on ollut toiminnallista aktiviteettia koeojan koko matkalla. Työn luonteesta johtuen tarkempiin selvityksiin ei ryhdytty. Useammassakin kohdassa olisi täsmennystä syntyneille kysymyksille voinut hakea kaivausta laajentamalla. Toisaalta joissain kohden olisi pitänyt kaivaa syvemmälle. Lisätoimet olisivat edellyttäneet koeojan leventämistä. Sekä koeojan syventämien että leventämien olisivat vaatineet enemmän aikaa, jota kaivaukselle vapaaehtoisvoimin ei ollut mahdollista saada. Toisaalta myös sää teki rajoituksia. Jos ei olisi satanut, olisi työ edennyt joutuisammin ja silloin olisi todennäköisesti keritty tekemään joitakin laajennuksia. Ja koska satoi, olivat olosuhteet sellaiset, että ei ollut mielekästä laajentaa, sillä siitä saatava hyöty tuntui arveluttavalta.

Forssassa 31.12.2003

Lauri Pohjakallio

Jokioisten kartano
Kartta 2
Profiili 0-26 m

KUVA 1.
KOEJAA LINJATAAN JOKIOISTEN KARTANON
ENTISEEN HEDELMÄTARHAAN. KUVA ETELÄSTÄ.

V. F. 1567

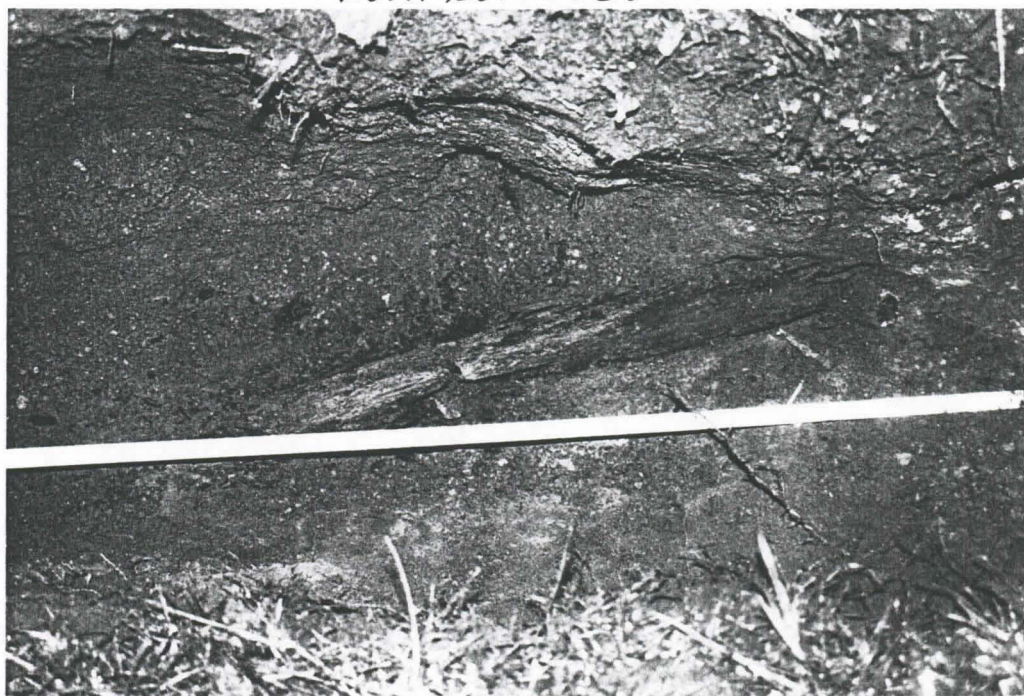
KUVA 2.
KOEJAA KAIVETAAN. KUVA PÖHJOISKOILLISESTA.

V. F. 1568

V.F. 1573

KUVA 3. EDESSÄ KÖEÖSAN RUKUPIÄTÄ.
KUVA KOILLISESTA.

V.F.
1569

KUVA 4. VÄLILLÄ 22.70-23 OLLUT MAATUNUT
PINTALAUTA, JOKA OLI MAAN PINNASTA
NÄKÄÄN VÄLILLÄ 22.70-23 OLLUT MAATUNUT
PINTALAUTA, JOKA OLI MAAN PINNASTA